

Släktskap, hur mycket släkt är man?

av Thomas Sverker

När man har gemensamma anor med en annan person tycker jag att det är intressant att räkna ut hur mycket släkt man är. Men frågan är hur skall man definiera släktskap? Skall man bortse från genupsättningar och utgå från att en kusin är en kusin? Är det hur stor del av släkten som utgörs av gemensamma anor som avgör? Min morfars anor utgör 1/4 av mina anor, innebär detta då att jag är 25% släkt med honom? Ja, detta kan vid första anblicken synas logiskt.

Innebörden i ovanstående resonemang blir att jag är 50% släkt med min mor och har jag dessutom helsyskon så är jag 100% släkt med dem. Detta torde betyda att min mors helsyskon är lika nära släkt med mig som min mor. Är jag då lika mycket släkt med mina kusiner som med min mor?

Det rimmar illa, men är intressant. Är slutsatsen att man egentligen måste utföra ett antal omfattande DNA-analyser för att fastställa släktskap, och att "hur mycket" släkt man är helt och hållet beror på vilka arvsanlag och gener man bär med sig? Kan det till och med gå så illa att min kusin inte är min kusin? De sista frågorna kanske en forskare inom genteknik bör svara på.

Alla kvinnor stammar från samma anoder

Det är vetenskapligt bevisat att alla kvinnor på jorden stammar från samma UrEva. Detta har man kunnat konstatera genom analys av mitokondrie DNA som hela tiden förs vidare från moderns ägg. Man har dessutom nyligen konstaterat att hela Europas befolkning (med undantag för de som har sitt ursprung från andra världsdelar) stammar från en liten grupp (flock) på endast 50 individer som för ca 50 000 år sedan tog steget in i södra Europa från Afrika.

Men om man nu hade haft tillgång till avancerade utrustning och med hjälp av DNA kunde mäta släktskap. Skulle man då helt omvärdera termen släkt? Teoretiskt sett skulle kanske då ha en genupsättning som skulle göra att man var 50-100% släkt med sina syskon och 0-50% släkt med vardera av sina föräldrar? Jag skulle kunna vara mer släkt med en kusin och mindre med en annan. Ändock är det väl så att vi släktforskare hellre vill använda släkttavlan, antavlan som grund för att beskriva HUR MYCKET SLÄKT MAN ÄR.

Finns det en gräns för biologiskt släktskap?

Det påstås av vissa att det skulle finnas en gräns för det biologiska släktskapet och att det endast håller i fem-sex generationer. Då skulle förfäderna från nästa generation och uppåt inte ha någon betydelse ur genealogisk synvinkel. Hmm... det kanske är lika bra att stryka alla 1600-tals anor som finns på antavlan? Nej, jag kan ändå inte se eller förstå varför min ana i generation 6 skulle räknas men inte dennes föräldrar. Om de inte vore för dem skulle jag ju inte existera! Sedan kan det ju vara så att jag saknar varje uns av "genetisk likhet" med anfadern/anmodern men självfallet har jag personen i sig att tacka för min existens.

Annandag jul (1998) sändes en mycket intressant dokumentär om hur M. Palmstierna, en oäkta son till en Hamilton försökte bevisa att hans far var hans far. Man gjorde i denna ett antal tester av Y-kromosomen i DNA från sex olika personer, alla i rakt nedstigande led från en gemensam förfader A. Hamilton som avled (om jag minns rätt 1817). Man påpekade då att Y-kromosomen (eller viss del) fördes ogravrad från far och son. Ett resultat där alla sex personers Y-kromosom skulle vara exakt lika (inkl. Palmstiernas) skulle bekräfta

att han var en Hamilton. Testerna visade emellertid att endast fyra av personerna hade 100% överensstämmelse vilket mer eller mindre bekräftade att detta var den uppsättning som en äkta Hamilton i rakt nedstigande led skulle ha.

Två personer, däribland Palmstierna hade en liten "mismatch" vilket, förklarade man skulle antingen bero på att någon fader i släktkedjan inte skulle vara rätt eller också skulle en mutation kunnat uppstå. Man kunde till slut konstatera att förutom att porträttligheten mellan Palmstierna och hans utpekade fader var slående, att det var ett far och son förhållande till 93%. Om man hade rätt i TV-programmet skulle det innebära att det precis som i fallet med UrEva ovan att något liknande även finns på farssidan. Dessutom innebär det väl att det biologiska släktskapet kan hålla sig mer än sex generationer.

Ärftlighetsläran och ögonfärg

Ärftlighetsläran vad det gäller ögonfärg har väl de flesta pysslat med någon gång. Intressant är gröna ögon ... Hur gör man en "tabell" för sannolikhet då? Två klart blåögda föräldrar kan aldrig få ett brunögt barn, men tydligen kan barn om en av föräldrarna har melerade ögon, eller bruna stänk i ögonen, få bruna ögon, fast tydligen inte så klart mörkbruna ögon som hos riktigt brunögda personer. Även om man kanske inte ärver alla förfäders egenskaper så ligger det mycket i tanken att vad vore jag om inte den förfadern funnits..... Jag hade nog inte existerat..... Samtidigt får man vara innerligt tacksam för alla förfäders snedsteg. Trots allt - när man i efterhand skall beräkna hur mycket släkt man är med någon (och inte har tillgång till fullödiga DNA-analyser) får man utgå ifrån att man är lika mycket släkt med alla förfäder i en och samma generation. Jag har inte så mycket annat att välja på..... Det är klart - med tanke på Y-kromosonens vandringar från far till son så kanske man (som kille) ändå har en närmare samhörighet med ffff än mmmm?

Man får heller inte glömma bort att miljön har en viktig roll i hur en människa blir till slut. Därför kan man kanske även införa någon slags miljö-släktforskning i de fall adopterats och uppfostrats i en helt annan miljö. Detta forma och styr många av barnets egenskaper så till den milda grad att jag vill hävda att barnet kan bli likt sina adoptivföräldrar.... Inte till utseende men till sättet att prata, uppträda, temperament. Barn lär sig ju genom att härmas. Frågan är då om man verkligen vid upprättade av en antavla för en person kan bortse från de adopterade anorna? En av frågorna som man vill ha svar på med sin forskning är bl a varför man är som man är.

Ny term på antavlan?

Jag har själv infört ett nytt begrepp i mina antavlor utgående från mina döttrar. I dessa har termen "vem är jag lik" införts och kommentarer kring säregenheter i utseende som ärvt från olika personer. Det kan vara allt från ögonfärg, ögonform, näsa, läppar, öron, hårfäste, hårfärg, ögonbryn, tänder, hälar!, fingrar mm. Då antavlan dessutom kompletterats med bilder och annat så kan det nog en dag bli en riktig intressant läsning för mina efterkommande. Ett dominant drag (som bägge mina döttrar fått del av) förefaller vara mina krokiga lillfingrar som jag i min tur ärvt från min farmor.

En Släktskapskörning i min Holgerdatabas ger vid handen att jag och Ingemar Stenmark är släkt på tre olika sätt. Finns det då en enkel uträkningsalgoritm för att beräkna i procent hur mycket släkt jag är med Stenmark?

Mer om detta och mycket annat får du i diskussionen ["Släktskap, hur mycket släkt är man" under anbytarforum](#).

Var med och för diskussionen framåt du med!

Västgötarötter ges ut av / is published by

© Västgöta Genealogiska Förening

Redaktör / Editor

[Inger Tilstam](#)